

17.08x11.49	1	עמוד 28	ישראל היום! - כותרת	11/01/2018	61827264-6
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

אריאל בולשטיין

היכן התכנס הקונגרס הציוני הראשון?

הרפתקה כלכלית או התיישבותית אלא תנועת תחייה לאומית של ממש, "התייסדות הלאום" בלשון הימים ההם. גם הצופים מהצד, שידעו על הקונגרס, זיהו זאת. די אם נראה באילו מונחים תואר האירוע ברפי "המגיד", השבועון היהודי הראשון: "התנועה הנשגבה שכמוה לא נהיתה עוד בישראל". המילה "ציונות" אמנם לא נזכרה (מושג זה יוטבע רק כעבור שמונה שנים), אבל התנועה שתישא את שמה הפכה ליעד ולדרגל בפוקשאן דווקא.

מאז שלהי המאה ה-19 צועדת התנועה הציונית על שתי רגלים – הציונות המדינית שהוכרזה בזל והציונות המעשית שהוכרזה בפוקשאן. ההישגים המדיניים כמו הצהרת בלפור היו לאבני דרך מכריעות בדרך למדינה, אבל מכריעים לא פחות היו גלי העלייה והתבססות היישוב בארץ. ההתקדמות הייתה תמיד כפולה: הרעיון המדיני של "בית לאומי" לעם היהודי תפס תאוצה ככל שהיהודים הגבירו את האחיזה בארץ, ולהיפך. גם לפני הקמת המדינה וגם אחריה נדרשנו באותה מידה לשתי הרגליים של הציונות. כך היה בימים ההם, כך הדבר גם בזמן הזה. הצהרת טראמפ על הכרת ארה"ב בירושלים כבירת ישראל מסמנת הצלחה כבידה של הציונות המדינית. רגל אחת עשתה צעד גדול קדימה. עכשיו תורה של הרגל השנייה – תור האצת התיישבות בכל הארץ, תור הגברת המישולות המעשית של עם ישראל בארץ ישראל ובכירתה.

אין מתאים יותר מאשר היום, להיזכר בקונגרס הציוני הראשון, זה שהקדים את מפעלו של הרצל בחמש עשרה שנה. ב-11 בינואר 1882 התכנס בעיר פוקשאן שברומניה "קונגרס אגודות יישוב ארץ ישראל על ידי עבודת האדמה". על אף שמו המסורבל, היה זה קונגרס ציוני במלוא מובן המילה. הוזמנו אליו צירים מכובדים מכל רחבי רומניה, אולם האסיפה סודר וצוחצח כראוי למאורע מיוחד, וההזמנות לקונגרס הורפסו בשפה העברית.

גם אם נתעלם מהתפאורה ונשפוט לפי מהות, לא יהיה זה מור פרך לקבוע שמדינת היהודים נוסדה בפוקשאן לא פחות מאשר בזל. הקונגרס הציוני של הרצל עתיד להתמקד בציונות המדינית ולדרוש מאומות העולם לכבד את זכותם של היהודים למדינה. הקונגרס הציוני ברומניה לא התיימר לדבר פוליטיקה בינלאומית גבוהה, אך הוא עסק במה שייקרא אחר כך הציונות המעשית. מההתכנסות בפוקשאן יצאה קריאה ליהודים לעלות לארץ האבות וליישב אותה. לא עוד כמיהה לשיבת ציון בעתיד בלתי מזוהה, לא עוד עלייה כמעשה של יחידים, אלא סימון כיוון של תהליך היסטורי. יתרה מכך, בקונגרס נבחר "הוועד המרכזי ליישוב ארץ ישראל וסוריה" שהיה לארגון הראשון בתולדות עם ישראל שיטפל בעלייה מאורגנת של היהודים למולדתם. משתתפי הקונגרס בפוקשאן זיהו היטב שפעולתם אינה איוו